



## PARAULES DE VIDA

# La santa família de Natzaret

**E**n l'ambient propi d'aquestes festes de Nadal, l'Església ens convida a fixar la mirada en la família de Natzaret, perquè eixe és el camí adequat per entendre la importància que aquesta realitat humana té per a tot ésser humà que ve a aquest món. En aquest temps en el qual és qüestionada i on conviccions i valors que l'han sustentada durant generacions estan en una profunda crisi, l'Església no ens vol oferir una teoria abstracta, sinó convidar-nos a mirar a la família de Natzaret per descobrir en ella un signe de la presència del Regne de Déu en el nostre món.

Aquests dies celebrem que el Fill de Déu s'ha fet realment home. La seua humanitat és vertadera, no aparent, i per això Jesús es va sotmetre a les lleis del creixement humà, va acceptar el temps de vida oculta, va viure la major part de la seua vida en l'ambient familiar de Natzaret. D'aquesta manera, la família va ser la primera realitat humana amb la qual es va trobar el Fill de Déu i va santificar amb la seua presència.

El fet que el Fill de Déu, que no sols és perfectament home sinó que és «l'home perfecte», haja crescut dins d'una família ens revela la importància que aquesta té en el disseny diví sobre la humanitat. El Pare ha volgut per al seu Fill una família, l'ha confiat a Maria i a Josep, als qui ha fet partícips de la seua autoritat sobre Crist, i Ell, obedient a la voluntat del Pare, s'ha sotmès a



aquesta autoritat. Només la família ha estat considerada per Déu com l'àmbit humà natural de creixement del seu Fill. És en Natzaret on Jesús va creixent en la perfecció de la seua humanitat: «El noi creixia i es feia fort, era entenimentat i Déu li havia donat el seu favor.»

A la llum de la importància de la família per al Fill de Déu, descobrim també la importància que té per a tota persona que ve a aquest món. És l'àmbit d'acolliment d'una nova vida, el lloc on les persones estem cridades a aconseguir la perfecció de la humanitat i on tot ésser humà ha de sentir-se segur enfront les amenaces que podrien venir d'aquest món. Si Déu va voler que el seu Fill cresquera en el si d'una família, podem pensar que això és el que vol per a tots els seus fills, per a tots els homes.

Cap institució ni realitat pot substituir el paper de la família per a la humanització de la societat i perquè el Regne de Déu, que va començar també a fer-se present en el nostre món en la llar de Natzaret com una xicoteta llavor amagada, vaja creixent cada dia més. Contemplant com Déu estima a la família que ha volgut per al seu Fill, descobrim també l'amor que Ell té envers totes les famílies i la importància d'aquesta perquè tot hom puga créixer i desenvolupar-se en saviesa i en gràcia davant Déu i els homes. Que no ens cansem d'anunciar l'evangeli de la família i de proposar aquesta vocació als joves com un camí de vida i de felicitat.

Amb la meua benedicció i afecte, us desitjo un any nou ple de la gràcia del Senyor.

† **Enrique Benavent Vidal**  
Bisbe de Tortosa

## APUNTS PER A L'ANÀLISI

# Revisions, propòsits i decisions

**S**om a punt d'acabar l'any. També de començar-ne un altre. Aquests darrers dies de desembre són un bon moment per fer revisions i formular propòsits. El temps d'Advent i la celebració del Nadal, la vinguda de Jesús, el Messies, el Salvador, han pretès mostrar-nos amb força —com dèiem fa unes setmanes, en començar aquest temps— la tendresa de Déu vers la humanitat, el camí que està disposat a fer al costat nostre i l'esperança que ens ofereix, convidant-nos a caminar pel camí del seu amor i a ser-ne testimonis.

És bo contemplar la pròpia vida amb una actitud de pregària, de reflexió, des del propi afecte i amb valentia. I també reflexionar amb l'espòs, l'esposa, la parella, conjuntament. Atrevir-me a dir com em trobo. A dir-li que segueixo al seu costat, en disposició d'ajuda, des de la fragilitat com-

partida. També parlar dels fills i compartir amb ells aspectes de la reflexió —de ben segur que tenen coses a dir-nos. Revisar les nostres vides per construir junts esperança de parella, de família, de societat. I, alhora, parlar-ho amb Jesús, posar la vida quotidiana, el que sento, davant d'Ell. Deixar que la seva paraula il·lumini els horitzons vitals i escoltar per descobrir i seguir el camí de la benaurança i com l'esperança troba les seves esclatxes en el món contemporani. Mirar la pròpia realitat i la familiar no és suficient, però és necessari i imprescindible si després volem adreçar els nostres passos per camins de pau, de veritat i de justícia, en la direcció més propera a allò que Jesús deia i feia. «Així, doncs, com a escollits de Déu, sants i estimats, revestiu-vos de sentiments de compassió entranyable, de bondat, d'humilitat, de dolcesa, de pacièn-

cia; suporteu-vos els uns als altres, i si algú tinguéis res contra un altre, perdoneu-vos-ho» (Col 3,12-13).

Feta aquesta reflexió, convé que continuem discernint, cercant respostes, prenent iniciatives, no deixant-nos endur per la rutina. I, per damunt de tot, convé continuar treballant amb esperança i des de l'esperança, perquè Déu passa i torna a passar per les nostres vides i pel món. Revisat l'any que acaba, ens correspon a nosaltres discernir prioritats a l'hora de prendre decisions, perquè l'esperança i l'amor cobreixin nous espais de la nostra vida i del nostre entorn; decisions que ajudin a donar sentit a la vida, que ens apropin a les realitats de dolor i sofriment de tantes persones... i a portar-hi esperança!

**Enric Puig Jofra, SJ**

## PALABRAS DE VIDA

## La santa familia de Nazaret

En el ambiente propio de estas fiestas de Navidad, la Iglesia nos invita a fijar la mirada en la familia de Nazaret, porque ese es el camino adecuado para entender la importancia que esta realidad humana tiene para todo ser humano que viene a este mundo. En este tiempo en el que es cuestionada y donde convicciones y valores que la han sustentado durante generaciones están en una profunda crisis, la Iglesia no quiere ofrecernos una teoría abstracta, sino invitarnos a mirar a la familia de Nazaret para descubrir en ella un signo de la presencia real del Reino de Dios en nuestro mundo.

Estos días celebramos que el Hijo de Dios se ha hecho realmente hombre. Su humanidad es verdadera, no aparente, y por ello Jesús se sometió a las leyes del crecimiento humano, aceptó el tiempo de vida oculta, vivió la mayor parte de su vida en el ambiente familiar de Nazaret. Así, la familia fue la primera realidad humana con la que se encontró el Hijo de Dios y santificó con su presencia.

El hecho de que el Hijo de Dios, que no sólo es perfectamente hombre sino que es «el hombre perfecto», haya crecido en una familia nos revela la importancia que esta tiene en el designio divino sobre la humanidad. El Padre ha querido para su Hijo una familia, lo ha confiado a María y a José, a quienes ha hecho partícipes de su autoridad sobre Cristo, y Él, obediente a la voluntad del Padre, se ha sometido a esta autoridad. Sólo la familia ha sido considerada por Dios como el ámbito humano natural de crecimiento de su Hijo. Es en Nazaret donde Jesús va creciendo en la perfección de su humanidad: «El niño crecía en estatura, en sabiduría y en gracia ante Dios y ante los hombres.»

A la luz de la importancia de la familia para el Hijo de Dios, descubrimos también la importancia que tiene para toda persona que viene a este mundo. Es el ámbito de acogida de una nueva vida, el lugar en el que las personas estamos llamadas a alcanzar la perfección de la humanidad, y donde todo ser humano debe sentirse seguro frente a las amenazas que puedan venir de este mundo. Si Dios quiso que su Hijo creciera en el seno de una familia, podemos pensar que esto es lo que quiere para todos sus hijos, para todos los hombres.

Ninguna institución ni realidad puede sustituir el papel de la familia para la humanización de la sociedad y para que el Reino de Dios, que comenzó también a hacerse presente en nuestro mundo en el hogar de Nazaret como una pequeña semilla escondida, vaya creciendo cada día más. Contemplando cómo Dios ama a la familia que ha querido para su Hijo, descubrimos también el amor que Él tiene hacia todas las familias y la importancia de ésta para que todos puedan crecer y desarrollarse en sabiduría y en gracia ante Dios y los hombres. Que no nos cansemos de anunciar el evangelio de la familia y de proponer esta vocación a los jóvenes como un camino de vida y de felicidad.

Con mi bendición y afecto, os deseo un año nuevo lleno de la gracia del Señor.

† Enrique Benavent Vidal  
Obispo de Tortosa

## Confirmacions a la parròquia Mare de Déu dels Dolors de Tortosa



El 9 novembre, el bisbe Enrique administrà el sagrament de la Confirmació a vint-i-set joves de 4t d'ESO de la nostra comunitat parroquial, que

s'havien preparat durant dos cursos de Catequesi i aquestes darreres setmanes havien rebut la preparació més immediata en contacte amb els joves —majori-

tàriament universitaris— que s'hi apleguen periòdicament al nostre Centre parroquial.

Tant després de la Celebració Penitencial del dijous com en l'assaig general del divendres, els catequistes els va animar a participar d'una Convivència d'Engrescament al Caro el 22-24 novembre amb joves d'ACG.

En l'homilia el Sr. Bisbe, comentant la 2a Lectura del dia, insistí als joves en què «els bons fills de Déu es demostren amb les bones obres: envers Déu i envers els homes».

**Els catequistes**

## Fiesta de los mártires benicarlandos. Benicarló, 6 de noviembre de 2019

El martirio se convierte en el gozo del Señor, gozo del amor. Es fiesta, es intercesión para quienes todavía estamos caminando en la tierra hacia el cielo. Emociona escuchar al joven Javier Castán cómo da testimonio del beato Cándido Castán, su bisabuelo, y cómo agradece al Señor la fuerza de los tres mártires (Crisóstomo, Valeriano Luis y Eliseo Vicente) hermanos de la Salle, que tienen su imagen en la Capilla del Sagrario de San Bartolomé, del pintor local José Antonio Caldés. Cita además la lista de los demás mártires benicarlandos del siglo XX que regalaron su vida por Jesús y sus hermanos.

Mn. Arín, que presidía la santa Misa, decía que morían perdonan-



do porque amaban. Eran seguidores de Jesús resucitado, testigos

del Dios vivo, portadores de esperanza gozosa. Ellos se sentían seguros porque se sabían amados por Dios. Es un honor sentirse ahora protegidos por quienes se bautizaron, asistieron a la santa Misa dominical, ayudaban codo con codo a los alumnos y familiares como uno más de nuestra ciudad.

Nos sentimos muy honrados por conocer su vida. Ya pedimos, en el momento de su beatificación, que Benicarló contara con sus nombres en una de sus calles. Las cosas buenas están para mostrarse e imitarlas; y estos mártires benicarlandos son una fuente de gracia para todos nosotros.

**Manuel Ferrer**

### TWITTER DEL PAPA FRANCESCO



**@Pontifex:** «Preguem per les nostres comunitats, perquè donant testimoni de la joia de la vida cristiana, vegin florir la vocació de la santedat» (12 d'octubre).

**@Pontifex:** «El Senyor ens dona a tots una vocació per fer-nos descobrir els talents i les capacitats que posseïm i perquè ho posem al servei dels altres» (14 d'octubre).

**@Pontifex:** «Com s'erradica l'hipocresia? Hi ha un bon medicament per ajudar-nos a no ser hipòcrites: acusar-nos nosaltres mateixos i dir: "Mira Senyor com soc!", i dir-ho amb humilitat» (15 d'octubre).

**@Pontifex:** «Un evangelitzador no pot ser un des-torb a l'obra creativa de Déu» (16 d'octubre).



# Enamorados de la Palabra

**E**n la parroquia de San Bartolomé de Benicarló, el 6 de noviembre de 2019, Mn. Emilio Igual presentó el libro *La Paraula de Déu dels diumenges i festes. Cicles A, B i C*, de Mn. José-Luis Arín Roig, canónigo de la Catedral de Tortosa.

Un libro de madurez en el que se vislumbra la honda preparación del autor, tanto en sus estudios como en la preocupación didáctica que ya mostró desde sus cursos en el Seminario y su formación en el Instituto Pontificio Bíblico de Roma: cómo haber conseguido que la fuerza y la gracia de la Palabra de Dios llegue a configurarse en el corazón e inteligencia de los feligreses de mis parroquias. Que el pueblo comprenda esta Palabra

Divina, la acune en su corazón y la haga vida en el cotidiano deambular del día a día. El libro es una invitación a enamorarse de ella —de Él— en el marco de la santa misa, donde se plasma ese amor tan grande de dar su vida por cada uno de nosotros y regalarnos la salvación eterna.

El autor pide a santa María que hagamos vida la Palabra de Dios y, así, nos asombraremos al ver cómo es Jesús quien siembra y acuna su crecimiento en cada uno de los corazones de los lectores.

Gracias José-Luis por este regalo, enamorado de Jesucristo, manifestado en la Palabra de Dios.

**Manuel Ferrer**



## Romiatge de l'arxiprestat de la Terra Alta a Montserrat

**E**l cap de setmana del 16 i 17 de novembre, l'arxiprestat de la Terra Alta per 46a vegada ha anat de romiatge a Montserrat. Viure l'alegria de la fe ha

estat el lema del monestir per encoratjar-nos, per transmetre aquesta alegria a les nostres comunitats.

**Mn. David**

## Inici de curs neocatecumenal 2019-2020

**U**n any més, els responsables i catequistes de les comunitats neocatecumenals de les diòcesis de Tarragona i Tortosa, ens hem reunit en convivència del 7 al 10 de novembre a fi de rebre la força de l'Esperit Sant per combatre, com li diu sant Pau al seu catecumen Timoteu, el bon combat de la fe.

La secularització va avançant, el «bonisme» sembla que substitueixi l'amor, les lleis justifiquen la «justícia» dels homes, l'avortament, l'eutanàsia, els enganys fonamentats en la dignitat humana, van establint-se com una cosa normal, la moral és la democràcia, i com diuen alguns, la democràcia està per sobre de la llei.

Per això, seguim oferint a les parròquies que ens cridin (les nostres dades es troben al Bisbat) la possibilitat de, juntament amb els preveres, anar a buscar les ovelles perdudes de la casa d'Israel (Mt 10,6).

**Jorge Ubach**



### LECTURES DE LA MISSA DIÀRIA I SANTORAL

**30. □ Dilluns** (lit. hores: 1a setm.) [1Jo 2,12-17 / SI 95 / Lc 2,36-40]. Sant Mansuet, mr.; sant Rainer, bisbe; santa Anísia, mr.; sant Fèlix I, papa (269-274) i mr.; beat Raül, abat.

**31. □ Dimarts** [1Jo 2,18-21 / SI 95 / Jo 1,1-18]. Sant Silvestre I, papa (romà, 314-335) i mr.; santa Coloma, vg. i mr.; santa Melània la Jove; sant Sabinià, bisbe i mr.

#### GENER

**1. □ Dimecres** [Nm 6,22-27 / SI 66 / Ga 4,4-7 / Lc 2,16-21]. Solemnitat de Santa Maria Mare de Déu (lit. hores: 1a setm.). Imposició del Nom de

Jesús, també Emmanuel o Manuel (Manel); Mare de Déu de Begoña; sant Concordi, prevere i màrtir.

**2. □ Dijous** [1Jo 2,22-28 / SI 97 / Jo 1,19-28]. Sant Basili el Gran (330-379), bisbe de Cesarea de la Capadòcia i sant Gregori Nazianzè (330-390), bisbe de Constantinoble, doctors de l'Església; Mare de Déu, auxili dels cristians.

**3. □ Divendres** [1Jo 2,29-3,6 / SI 97 / Jo 1,29-34]. Santíssim Nom de Jesús; sant Anter, papa (grec, 235-236) i màrtir; santa Genoveva (s. V), vg., patrona de París; sant Fulgenci, bisbe (agustiniana).

**4. □ Dissabte** [1Jo 3,7-10 / SI 97 / Jo 1,35-42]. Sant Rigobert, bisbe; sant Odiló, abat de Cluny (†1048); santa Isabel-Anna Seton, religiosa paüla, dels Estats Units; santa Àngela de Foligno, religiosa terciària franciscana; santa Genoveva Torres, vg.

**5. □ Diumenge vinent**, II després de Nadal (lit. hores: 2a setm.) [Sir 24,1-4.12-16 / SI 147 / Ef 1,3-6.15-18 / Jo 1,1-18 (o bé, més breu: 1,1-5.9-14)]. Sant Telèsfor, papa (grec, 125-136) i mr.; sant Simó Estilita (388-459), monjo siríac; santa Emiliàna, vg.; sant Joan Nepomucè Newman, bisbe (redemptorista).

# La Sagrada Família (A)

## COMENTARI

### Jesús també va viure en una família



**Fugida d'Egipte de Jerónimo Ezquerro.**  
Col·lecció Carmen Thyssen-Bornemisza

La vida de família ens és fonamental com a persones i com a cristians. Per això en celebrar el naixement de Jesús pensem de seguida en la família de Natzaret. Com tota família va haver de viure moments durs i difícils. Ho veiem a l'evangeli: *Lleva't de seguida, pren el nen amb la seva mare, fuig cap a Egipte i queda-t'hi allí fins que jo t'ho digui, perquè Herodes buscarà el nen per matar-lo.* Una notícia terrible per a uns pares! I han de fugir cap a Egipte. Però és que després, un cop mort Herodes no poden tornar a Betlem: *Quan sentí dir que a Judea, Arquelau havia heretat el reialme d'Herodes, el seu pare, no gosà anar-hi, sinó que seguint una indicació rebuda en un somni, es retirà a la regió de Galilea a viure al poble de Natzaret.* Arquelau no va ser un bon governant, era més aviat cruel: per això amb molt bon criteri la Sagrada Família marxa cap a Galilea.

Aquesta és la creu, però també hi ha la cara. Pau ens exhorta a viure amb les actituds que han de regnar en les nostres famílies: *Tingueu sentiments de compassió, de bondat, d'humilitat, de serenor, de paciència... si alguns tinguéssiu res a dir contra un altre, perdoneu-vos-ho. I com a coronament de tot això estimeu-vos, que l'amor tot ho lliga i perfecciona.* Amb aquesta actitud hi haurà pau en els nostres cors, en les nostres famílies i també *formarem un sol cos.* Com a base la pregària: *Que la paraula de Crist tingui estada entre vosaltres en tota la seva riquesa; agraius a Déu canteu-li amb salms, himnes i cànctics de l'Esperit.* I després (amb paraules que hem de situar en el seu temps) parla de la *submissió al marit* però també de *l'amor del marit a l'esposa* i de la relació de *pares i fills* amb comprensió mútua per les dues parts. En aquest aspecte insisteix la primera lectura: *Acull el teu pare en la vellesa, no l'abandonis mentre visqui.* Aquestes actituds faran de les nostres famílies unes llars plenes de pau i felicitat.

Mn. Jaume Pedrós

#### ▶ Lectura del llibre de Jesús, fill de Sira (Sir 3,2-6.12-14)

En els fills, el Senyor fa l'elogi del pare i sentència a favor de la mare. Qui honora el pare expia els pecats, qui honora la mare es guanya un tresor. Els fills seran la felicitat del qui honora el pare; quan pregui, Déu se l'escoltarà. Qui honora el pare viurà molts anys, qui honora la mare obtindrà del Senyor la recompensa. Fill meu, acull el teu pare en la vellesa, no l'abandonis mentre visqui. Si s'afebleix el seu enteniment, sigues compassiu, no el menyspreïs quan et veus en plena força. Déu no oblidarà la pietat que tens pel pare; te la tindrà en compte per a compensar els teus pecats, en farà un monument per expiar les teves culpes.

#### ▶ Salm responsorial (127)

R. *Feliços els fidels del Senyor, que viuen seguint els seus camins.*

#### ▶ Lectura de la carta de sant Pau als cristians de Colosses (Col 3,12-21)

Germans, tingueu els sentiments que escauen a escollits de Déu, sants i estimats: sentiments de compassió, de bondat, d'humilitat, de serenor, de paciència; suporteu-vos els uns als altres, i si alguns tinguéssiu res a dir contra un altre, perdoneu-vos-ho. El Senyor us ha perdonat; perdoneu també vosaltres. I com a coronament de tot això estimeu-vos, que l'amor tot ho lliga i perfecciona. Que la pau de Crist coroní en els vostres cors els combats que manteniui; recordeu que en aquesta pau heu estat cridats a formar un sol cos. I sigueu agraius. Que la paraula de Crist tingui estada entre vosaltres en tota la seva riquesa; instruiu-vos i amonesteu-vos els uns als altres amb tota mena de doctrina; agraius a Déu, canteu-li en els vostres cors amb salms, himnes i cànctics de l'Esperit; tot allò que feu, sigui de paraula, sigui d'obra, feu-ho en nom de Jesús, adreçant per ell a Déu, el Pare, una acció de gràcies. Doncs, cal que sigueu submises al marit en el Senyor. Marits, estimeu l'esposa, no us malhumoreu amb ella. Fills, creieu en tot els pares; això agrada al Senyor. Pares, no importuneu els vostres fills, que no es desanimin.

#### ▶ Lectura de l'evangeli segons sant Mateu (Mt 2,13-15.19-23)

Quan els mags van ser fora, un àngel del Senyor s'aparegué a Josep en somni i li digué: «Lleva't de seguida, pren el nen amb la seva mare, fuig cap a Egipte i queda-t'hi fins que jo t'ho digui, perquè Herodes buscarà el nen per matar-lo.» Es llevà, prengué el nen amb la seva mare, sortí de nit cap a Egipte, i s'hi quedà fins que Herodes va morir. S'havia de complir allò que el Senyor havia anunciat pel profeta: «He cridat d'Egipte el meu fill.» Tan bon punt Herodes va morir, un àngel del Senyor s'aparegué en somni a Josep, allà a Egipte, i li digué: «Pren el nen amb la seva mare i vés-te'n al país d'Israel, que ja són morts els qui el buscaven per matar-lo.» Ell, doncs, es llevà, prengué el nen amb la seva mare i tornà al país d'Israel. Però quan sentí dir que a Judea Arquelau havia heretat el reialme d'Herodes, el seu pare, no gosà anar-hi, sinó que, seguint una indicació rebuda en un somni, es retirà a la regió de Galilea i se n'anà a viure al poble de Natzaret. Així es complí allò que havien anunciat els profetes: «Li diran Natzarè.»

#### ▶ Lectura del llibre del Eclesiàstic (Eccl 3,2-6.12-14)

El Señor honra más al padre que a los hijos y afirma el derecho de la madre sobre ellos. Quien honra a su padre expía sus pecados, y quien respeta a su madre es como quien acumula tesoros. Quien honra a su padre se alegrará de sus hijos y cuando rece, será escuchado. Quien respeta a su padre tendrá larga vida, y quien honra a su madre obedecerá al Señor. Hijo, cuida de tu padre en su vejez y durante su vida no le causes tristeza. Aunque pierda el juicio, sé indulgente con él y no lo desprecies aun estando tú en pleno vigor. Porque la compasión hacia el padre no será olvidada y te servirá para reparar tus pecados.

#### ▶ Salmo responsorial (127)

R. *Dichosos los que temen al Señor y siguen sus caminos.*

#### ▶ Lectura de la carta del apóstol san Pablo a los Colosenses (Col 3,12-21)

Hermanos: Como elegidos de Dios, santos y amados, revestíos de compasión entrañable, bondad, humildad, mansedumbre, paciencia. Sobrellevaos mutuamente y perdonaos cuando alguno tenga quejas contra otro. El Señor os ha perdonado: haced vosotros lo mismo. Y por encima de todo esto, el amor, que es el vínculo de la unidad perfecta. Que la paz de Cristo reine en vuestro corazón: a ella habéis sido convocados en un solo cuerpo. Sed también agradecidos. La Palabra de Cristo habite entre vosotros en toda su riqueza; enseñaos unos a otros con toda sabiduría; exhortaos mutuamente. Cantad a Dios, dando gracias de corazón, con salmos, himnos y cánticos inspirados. Y todo lo que de palabra o de obra realicéis, sea todo en nombre de Jesús, dando gracias a Dios Padre por medio de él. Mujeres, sed sumisas a vuestros maridos, como conviene en el Señor. Maridos, amad a vuestras mujeres, y no seáis ásperos con ellas. Hijos, obedeced a vuestros padres en todo, que eso agrada al Señor. Padres, no exasperéis a vuestros hijos, no sea que pierdan el ánimo.

#### ▶ Lectura del santo Evangelio según san Mateo (Mt 2,13-15.19-23)

Cuando se retiraron los magos, el ángel del Señor se apareció en sueños a José i le dijo: «Levántate, toma al niño y a su madre y huye a Egipto; quédate allí hasta que yo te avise, porque Herodes va a buscar al niño para matarlo». José se levantó tomó al niño y a su madre, de noche, se fue a Egipto y se quedó hasta la muerte de Herodes para que se cumpliera lo que dijo el Señor por medio del profeta: «De Egipto llamé a mi hijo». Cuando murió Herodes, el ángel del Señor se apareció de nuevo en sueños a José en Egipto y le dijo: «Levántate, coge al niño y a su madre y vuelve a la tierra de Israel, porque han muerto los que atentaban contra la vida del niño». Se levantó, tomó al niño y a su madre y volvió a la tierra de Israel. Pero al enterarse de que Arquelau reinaba en Judea como sucesor de su padre Herodes tuvo miedo de ir allá. Y avisado en sueños se retiró a Galilea y se estableció en una ciudad llamada Nazaret. Así se cumplió lo dicho por medio de los profetas, que se llamaría nazareno.